Sobre la comestibilitat de l'art

XAVIER SERRA DE RIVERA

Em vénen a la memòria aquells anys (1966-1971) en què vaig ser professor de la càtedra del Sr. Lozoya de l'Escola d'Arquitectura. Anys, aquells, de gran efervescència política, en els quals es lluitava amb l'esperança d'obtenir grans canvis socials. Els estudiants van ser protagonistes de la lluita contra l'immobilisme reaccionari d'alguns quadres docents, i així van començar les grans i llargues vagues. Recordo que en aquella època eren tals les ànsies de canvi, que tot es contestava, arribant, fins i tot, entre altres coses, a qüestionar-se la importància del dibuix en o per l'arquitectura. Es va crear una confusió tan gran que finalment aquesta assignatura va caure en el desprestigi més absolut. Dic assignatura, perquè el dibuix en si mateix, tant com a mitjà de coneixement com d'expressió, és inqüestionable, tot i que el mètode no ho sigui.

Han passat els anys, i amb els canvis ha tornat la calma, i sembla que hi ha un esforç conjunt per recuperar i tornar al dibuix la dignitat que sempre li va correspondre a l'escola. Recordo una exposició que va organitzar el Col·legi d'Arquitectes de Catalunya, de dibuixos i pintures d'arquitectes, professors en la majoria, on va quedar clara aquesta intenció. I era de notar, en alguns casos, l'amor amb què havien estat fets. És per això que en invitar-me Lluís Clotet a veure les seves aquarel·les, a més d'oferir-me la possibilitat de conèixer les pintures d'algú a qui jo admiro com a arquitecte ja fa temps, ja tenia coneixement de la gran estima i interès amb què ell practica l'aquarel·la.

Vam mantenir una llarga conversa sobre pintura, sobre la funció de l'art a través de la història i sobre els conceptes de «nou» o «actual» en l'art.

Clotet sosté una teoria molt singular —fins i tot gosaria anomenar-la domèstica— sobre la funció de l'artista i la del científic. Va parlar-me d'una cosa que ell anomena la «comestibilitat».

Va dir que al principi, com ara, l'home tenia fam i estava rodejat per una naturalesa hostil en alguns casos i passiva en la majoria.

Caçar, pintar un bisó, associar un so a un objecte o a un sentiment, controlar el foc..., són gests creatius que apunten a la mateixa direcció. La d'intentar que l'home pugui sobreviure, conèixer, gaudir, «menjar» com més coses millor.

I que els artistes i els científics són com els cuiners, els quals a partir de la tradició i de la seva transgressió proposen sabors desconeguts fins aleshores.

Va dir que mai no havia assaborit res que no li haguessin servit, descrit, pintat, esculpit, formulat...

I parlava de Hopper, de Huston, dels hiperrealistes... ¿És que hi ha algú que vagi als Estats Units i vegi res pel seu compte? Si ho veu i ho mostra als altres, passarà merescudament a la història de la «gran cuina», al cor dels seus sants.

Sobre aquesta opinió tan particular, jo diria que l'artista o la seva funció són com el mirall en el qual, en mirar-nos-hi, ens reconeixem. Quan visitem, doncs, els Estats Units i diem: «això sembla un Hopper», no fem sinó reconèixer unes imatges que ell va prendre de la realitat i que, a través de la seva sensibilitat, ens torna amb tota la càrrega emocional amb què el van afectar. De manera que els símbols o les coses disposats en el quadre d'una manera intencionada, provoquen un reconeixement del jo en l'objecte. És, doncs, a partir d'aquesta idea que entenc l'obra pictòrica de Clotet; quan representa, intencionalment, aquells llocs insòlits que sol haver-hi en la conjunció de paisatge i arquitectura, i que li provoquen la necessitat de plasmar-los.

Quant als conceptes de «nou» o «actual», haig de dir que sempre m'han produït un cert desassossec, potser perquè porten implícita la caducitat, ja que, un cop pronunciats, són vells. Contràriament, prefereixo d'utilitzar la paraula «art», paraula que sento associada a quelcom de perenne, una mena de vida inesgotable en el temps. És per això que no veig que allò que fa aparèixer un quadre com a cosa nova sigui el que s'hi representa. Em vénen a la memòria els bodegons de Morandi, amb objectes vells i inútils, però que ja pertanyen al temps: va aconseguir de transmetre'ns un nou aspecte de la veritat. Vull dir amb això que en pintar alguna cosa que sempre ha estat allí, fa falta algú capaç de desvetllar el misteri i crear, així, la veritable realitat.

I en aquest entestament, tots nosaltres hi estem ficats.

XAVIER SERRA DE RIVERA

Rubí,
Aquarel·la, 36×25 cm., 1980.
Lluís Clotet

Rubí,
Aquarel·la, 19×23 cm., 1980.
Lluís Clotet

Menorca,
Aquarel·la, 21×29 cm., 1983.
Lluís Clotet